

Posudek na bakalářskou práci Ivy Martinákové *Metaphors and Symbols of States of Mind in Poe's Poems, Short Stories and Essays*

Práce si klade obtížný úkol interpretovat metaforiku, alegorie a symboly v próze, poezii Edgara Allana Poea. Z první kapitoly je zřejmé, že se opírá o dostupné literárněteoretické prameny, aniž by se příliš zaměřovala na jejich problémové aspekty (např. problematiku figurativního jazyka, vztah sémiotiky a rétoriky). Další kapitoly pak ukazují, že autorka dokáže teoretické poznatky nabyté během studia využít k podnětným interpretacím Poeových literárních a kritických úvah, opírajících se o nedávnou i současnou kritickou literaturu.

Náročnost tématu i teoretických problémů způsobily, že se z práce nepodařilo ještě dokonale odstranit některé těžkopádné formulace a více zpřehlednit její strukturu, zejména v případě 3. a 4. kapitoly. Na jedné straně je pochopitelné, že se autorka velmi podrobně věnuje „Pádu domu Usherů“ a již méně důkladně povídkám ostatním, na druhé straně je nutno konstatovat, že by si vybrané povídky zasloužily proporcionálnější přístup, orientovaný na společné tematické rysy: dvojnictví, strukturní metafory, genderové role, vztah vědomí a podvědomí, téma smrti apod.

Z hlediska výběru textů by měla práce ukázat společné formální i tematické rysy *Havrana* i dalších básní. Například srovnání refrénů – „Nevermore“ a onomatopoického jména „Ulalume“ ve stejnojmenné básni - by pomohlo prohloubit úvahy o vztahu obsahu a formy v Poeově poezii, stejně jako komparace rytmu a zvukomalby v *Havranovi* a „Zvonech“. Také postrádám rozbor metriky a jejích psychologických efektů v *Havranovi*. Ve „Filozofii básnické skladby“ se Poe zmiňuje jen o základních duševních stavech („melancholie“), ale už nevysvětluje, jako roli má třeba délka verše, vnitřní rým atd.

Z hlediska metodologického lze určitou vadu spatřovat v autorčině neobeznámenosti s náročnějšími psychoanalytickými výklady Poeovy tvorby, zejména s Lacanovou interpretací povídky „Ukradený dopis“. Větší pozornost také vyžaduje problematika halucinace a fikce, zejména ve vztahu ke čtenáři, který je v Poeových povídkách implikován (vypravěč „Pádu domu Usherů“ je sice jednou z postav, ale zároveň vylíčením svých duševních vztahů působí na čtenářovo vnímání příběhu i jeho atmosféry). Jak už jsem ale naznačil v úvodu, nesnažil jsem se autorku směřovat ke složitým teoretickým přístupům, což by nepochybně bylo na úkor literární interpretace.

Hlubší reflexe by si zasloužil také Poeův vztah k vědě. Sonet „Vědě“, který obviňuje moderní vědu z likvidace básnické obrazotvornosti, starých mýtů a snů, je jen jedním pólem tohoto vztahu. Druhým je radikální představa konvergence vědeckého myšlení a básnické imaginace v úvahách o vesmíru jako dynamické struktuře. Tyto úvahy předjímají např. Boltzmannovo pojetí entropie, které se stalo základem mnoha moderních fyzikálních teorií. Právě spojení abstraktní, vědecké racionality (zejména matematické formalizace) s konkrétní básnickou obrazností je tím nejzajímavějším rysem Poeovy tvorby, který se objevuje nejen v eseji *Heuréka*, ale ve většině básní, kde transformuje romantické stereotypy poezie (patrné například z rané básně „Israfel“).

Tyto vady však nic nemění na tom, že jde o zdařilou a v mnoha ohledech nadprůměrnou práci. Doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit „velmi dobře“ nebo „výborně“ podle jejího průběhu.

V Praze, 1. září 2009

Prof. Dr. Martin Procházka, CSc.
vedoucí práce